

Afschaffing procuraat

Breinloze prestigekwestie onttaardt in puinhoop?

Als het aan minister Donner van Justitie ligt, is de afschaffing van het procuraat op 1 juli 2006 een feit. Hij heeft dit negen jaar oude plan tot het zijne gemaakt. Verstandige lieden, als Van Swaaij en Stallmann hieronder, hebben vastgesteld dat het procuraat alleen kan worden afgeschaft als er aan een aantal voorwaarden *is* en *wordt* voldaan. Dat is niet het geval, ook niet op 1 juli 2006.

Een van de hieronder geschetste mogelijkheden is dat ondanks de afschaffing van de procureur alles bij het oude blijft. Alle dan op een landelijk tableau ingeschreven advocaten, aan wier verplichte procesvertegenwoordiging niet wordt getornd, blijven in dat geval gebruikmaken van lokale bijstand per arrondissement. Lokale procureurs worden dan lokale rolgemachtigden. (Eén van de auteurs heeft daar overigens belang bij, hij is namelijk centraal rolwaarnemer bij de Rechtbank Rotterdam.) Begrijpt de minister wel waar hij mee bezig is? Hij zal wellicht het poppetje 'procureur' ten grave dragen, maar dezelfde mechanismen met dezelfde kosten voor de rechtzoekenden blijven dan onder een andere naam gewoon bestaan. In aanvulling op wat Van Swaaij en Stallmann hieronder zo beleefd verwoorden, wil de redactie niet uitsluiten dat de afschaffing van het procuraat een puinhoop zal opleveren. Advocaten blijven namelijk advocaten. Tal van hen zullen vanaf 1 juli 2006 juist *wél* zelf

met alle rechtbanken willen communiceren. Maar bij de rechtbanken wordt de post naar buiten nog vaak in de postvakken en togadozen van de lokale procureurs gedeponneerd. Het merendeel van de overige communicatie vindt direct mondeling of telefonisch plaats met de vertrouwde bodes en medewerkers van de lokale procureurs. De rechtbanken zijn simpelweg niet in staat dat anders te doen, en missen ten enenmale de mensen, de kunde, de tijd, de postkamers en vooral het budget om op moderne wijze per post, aan de griffiebalies en langs andere kanalen met advocaten uit het hele land te communiceren. Van een uniforme elektronische landelijke rol, laat staan van een uniforme toepassing van een rolreglement zal op 1 juli 2006 geen sprake zijn. Het geheel aan communicatie is bovendien veel meer dan de rol alleen. Dat wordt dus een heel dure puinhoop, bestaande uit verdwijnende poststukken, veel heen en weer getelefoneer, fatale termijnen die al zijn verstreken als de brief door de postkamer heen is, groot wederzijds onbegrip enzovoort. De redactie meent dat aan de door Stallmann en Van Swaaij genoteerde oorverdovende stilte rond dit onderwerp een einde moet komen. Verhef uw stem en vertel wat u verwacht van de afschaffing van het procuraat. Wordt het inderdaad een puinbak? Laat het ons weten. Ná 1 juli 2006 heeft klagen geen zin meer. (GvD, redactielid)

Ministerie onderschat gevolgen afschaffing procuraat

Peter van Swaaij en Robert Stallmann

advocaat te Rotterdam en centraal rolwaarnemer bij de rechtbank aldaar, respectievelijk consultant (bij Nossob)¹

In juni 1995 heeft een werkgroep onder leiding van prof. mr. M.J. Cohen de minister geadviseerd de wettelijke bepalingen omtrent de procureur in te trekken.² Daaropvolgend heeft een commissie onder leiding van mr. G. Mannourij de minister advies uitgebracht over de praktische gevolgen van de afschaffing van de procureur.³

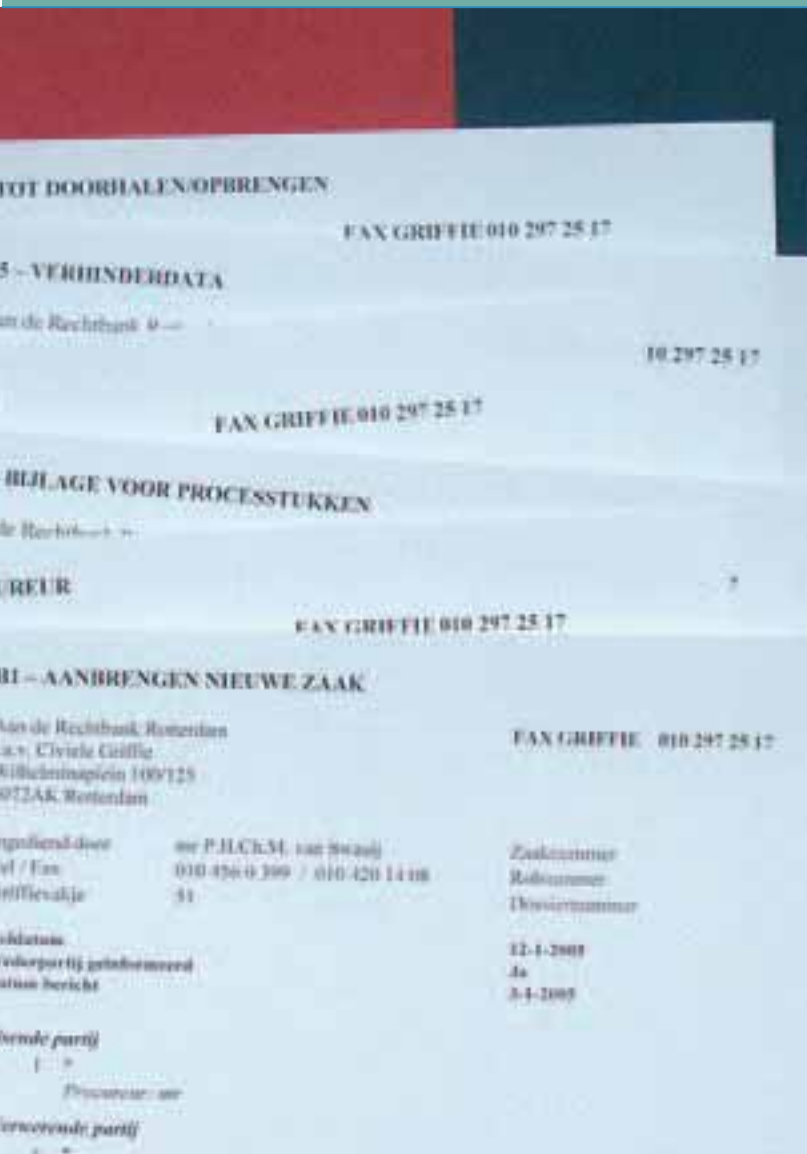
Afschaffing van het verplicht procuraat betekent voor het ministerie het verdwijnen van de term 'procureur' uit alle wetteksten en regelingen. De verplichte rechtsvertegenwoordiging door een advocaat blijft echter bestaan. Dit betekent in de praktijk dat de *verplichting* om gebruik te maken van een bij een rechtbank ingeschreven procureur komt te vervallen. De balie behoudt echter de mogelijk-

Bij de afschaffing van het wettelijk verplicht procuraat worden praktische maar essentiële consequenties vooralsnog over het hoofd gezien. Van Swaaij en Stallmann belden rond en brengen de praktische problemen in kaart.

heid om gebruik te maken van de diensten van een advocaat die het werkproces ter plekke kent. De advocaten die zich niet willen verdiepen in alle werkprocessen in het land, kunnen dus volstaan met het blijven inschakelen van een hun bekende advocaat ter plekke. Wanneer dit door de gehele balie zou worden gedaan, blijft de voorgenomen wetswijziging zonder feitelijke gevolgen.

GEEN HAALBARE KAART

Niet iedereen zal het bij het oude willen laten. In de brief van 30 januari 2004 stelt het ministerie dat er nog twee voorwaarden zijn voordat het verplicht procuraat kan worden afgeschaft.⁴ Het betreft

hier het landelijk advocatentableau en het landelijk rekening-courantstelsel. Het Ogap-rapport vermeldde in 1999 nog enkele andere randvoorwaarden, namelijk een landelijk uniform rolreglement en informatie over gerechten op het internet;⁵ deze zijn inmiddels generaliseerd. Ook is het inmiddels mogelijk om zaakgegevens op het internet op te zoeken in het roljournaal. Het lijkt er dus op dat het ministerie niet stilgezeten heeft en dat alles nu klaar staat voor de nekslag voor de procureur.

Naar onze mening bestaat er echter een aantal hardnekkige misverstanden, ten gevolge waarvan men de consequenties van de afschaffing van het procuraat in het geheel niet overziet of z'n minst ernstig onderschat. Deze zijn:

- het Landelijk uniform rolreglement (Lur) wordt *niet* uniform toegepast;
- de vorm van de rolzitting is wel degelijk van belang;
- het roljournaal is geen adequaat alternatief voor de rolberichten van de procureur aan zijn correspondent;
- de procureur is meer dan een postbode.

De rechtbanken gebruiken het uniform rolreglement als basis voor hun eigen reglement; waar het niet past, of lastig is of onduidelijk is, bedenken ze eigen creatieve oplossingen

Deze misverstanden zijn er de oorzaak van dat het ministerie zich niet bewust is van de complexiteit van deze operatie. Voor of tegen zijn, is naar onze mening volstrekt irrelevant. De afschaffing van het procuraat is naar de huidige stand van zaken geen haalbare kaart.

UITEENLOPENDE BEST PRACTICES

Een landelijk uniform rolreglement impliceert dat het Lur overal op dezelfde manier wordt toegepast. Iedere advocaat weet echter dat het uitstelbeleid in Amsterdam anders is dan in Rotterdam. Maar wist u dat in Roermond de parkeerrol niet bestaat? Een onderzoek naar alle verschillende toepassingen van het Lur valt buiten de scope van dit artikel, maar we hebben wel een onderzoek gedaan naar het werkproces rond de rol. We hebben alle roladministraties bij de handelsgriffie van de rechtbanken⁶ in Nederland gebeld en een aantal vragen gesteld omtrent soort zitting, inleveren rolinstructie, gebruik van B-formulieren, rolwaarnemers en rolberichten. Praktisch relevante vragen bij het procederen in 19 arrondissementen. Zie de tabellen voor de resultaten van de belronde; hier een samenvatting.

- We hebben 19 rechtbanken gebeld; één rechtbank wilde niet meewerken.
 - Een schriftelijke rolzitting wordt gehouden in 7 arrondissementen en 11 rechtbanken houden een rolzitting ter terechtzitting met rolwaarnemers.
 - Bij die 11 rechtbanken zijn ongeveer 70 rolwaarnemers actief.
 - 3 van die 11 rechtbanken werken met het systeem van een centrale rolwaarnemer.
 - In 15 gevallen krijgt de advocaat het rolbericht in de vorm van een handgeschreven notitie.
 - In de meeste gevallen deelt de griffier de complete rechtbankrol uit; elk kantoor moet er zijn eigen zaken maar tussenuit halen.
 - Het gebruik van de B-formulieren loopt zeer uiteen: in Zwolle-Lelystad worden alle B-formulieren gebruikt; in Alkmaar worden alleen de titel en kopgegevens gebruikt volgens het Lur; in Maastricht maakt men gebruik van rolinstructiebladen.
- Kortom: het Lur wordt door de rechtbanken gebruikt als basis voor hun eigen reglement en werkwijze. Daar waar het niet past, of lastig is of niet duidelijk, wordt een eigen creatieve oplossing bedacht. En het lijkt erop dat er geen overleg is tussen de rechtbanken over de *best practices*.

EFFICIËNTIE TENIETGEDAAN

De wijze van de rolzitting is voor het ministerie geen aandachtspunt. Met andere woorden, het maakt voor de afschaffing van de procureur

niet uit of de rolzitting in een bepaald arrondissement schriftelijk dan wel ter terechtzitting plaatsvindt. Een ernstige misvatting. Want de rechtbanken met een feitelijke rolzitting en één of meerdere rolwaarnemers zullen in de toekomst de rolinstructies van de kantoren die gewend zijn met een rolwaarnemer te werken, via de rolwaarnemers blijven ontvangen. Maar de instructies van de advocaten die gewend zijn rechtstreeks met de griffie te corresponderen (meestal zijn dat arrondissementen met een schriftelijke rolzitting) zullen naar alle waarschijnlijkheid rechtstreeks aan de griffie worden toegestuurd. Aangezien die griffiers gewend zijn te werken met een rolwaarnemer, krijgen deze er een taak bij die zij voorheen niet hadden, namelijk het verwerken van rolinstructies. De rolwaarnemers krijgen daarentegen eveneens te maken met een sterk gewijzigde situatie.

In Rotterdam, waar ter zitting slechts één rolwaarnemer aanwezig

Omdat bij afschaffing van het procuraat iedereen vrij is te kiezen hoe en bij wie hij zijn rol-instructies inlevert, zou het efficiënte werkproces van rechtbanken met een feitelijke rolzitting tenietgaan

is, heeft deze alle instructies van tevoren verwerkt, en op basis daarvan de rolverwijzingen reeds geprepareerd. De rolwaarnemer leest tijdens de zitting de instructies op en vermeldt de nieuwe stand en roldatum. Op die manier is het mogelijk om een zitting van 500

HET WERKPROCES ROND DE ROL

	Rolzitting			Griffierrol op voorhand		Rolinstructies		Verslag rolzitting		
	Zaken	Soort	Rolw	Wanneer	Hoe	Sturen naar	Vóór	Vorm	Van	Wanneer
Rechtbank	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Alkmaar	275	S	n.v.t.	Nee	n.v.t.	GR	Wo 10:00 u	Griffierrol met bijschrijvingen	GR	Do
Almelo	175	T	15-20	Vr vm	vakje/post	E ROLW	-	Griffierrol met bijschrijvingen	E ROLW	-
Amsterdam	700	T	1	Nee	n.v.t.	C ROLW	-	-	C ROLW	-
Arnhem ¹	210	T	1	Wo - 8 dgn	-	C ROLW	Ma 16:00 u	Griffierrol/eigen rolinstr. met bijschrijvingen	C ROLW	-
Assen ²	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Breda	380	S	15	Ma - 10 dgn	vakje	E ROLW	-	Griffierrol met bijschrijvingen	E ROLW	-
Dordrecht	85	T	6	Vr vm	vakje	E ROLW	-	Griffierrol met bijschrijvingen	E ROLW	-
's-Gravenhage	265	T	2	Ma - 10 dagen	vakje	E ROLW	-	Griffierrol met bijschrijvingen	E ROLW	-
Groningen	150	T	10	Ma vm	e-mail/post	E ROLW	Di 12:00 u	Griffierrol met bijschrijvingen	E ROLW	-
Haarlem	220	S	n.v.t.	Ma vm	vakje	GR	Wo 10:00 u	Griffierrol met bijschrijvingen	GR	Do
's-Hertogenbosch	400	T	7	Nee	n.v.t.	E ROLW	-	Griffierrol met bijschrijvingen	E ROLW	-
Leeuwarden	160	S	n.v.t.	Ma nm	vakje/post	GR	Wo 10:00 u	Griffierrol met bijschrijvingen	GR	Do
Maastricht	175	S	n.v.t.	Do nm	e-mail	GR	Wo 10:00 u	Print met nieuwe stand en nieuwe datum	GR	Do
Middelburg	150	T	6	Vr vm	e-mail/post	E ROLW	-	Griffierrol met bijschrijvingen	E ROLW	-
Roermond	100	S	n.v.t.	Nee	n.v.t.	GR	Wo 10:00 u	Print met nieuwe stand en nieuwe datum	GR	Do
Rotterdam ³	500	T	1	Nee	n.v.t.	C ROLW	Ma 12:00 u	Print met nieuwe stand en nieuwe datum met alleen zaken van eigen kantoor	C ROLW	Wo 12:00 u
Utrecht	200	T	2	Vr	vakje/post	E ROLW	-	Griffierrol met bijschrijvingen	E ROLW	-
Zutphen	170	T	6	Do	e-mail/post	E ROLW	-	Griffierrol met bijschrijvingen	E ROLW	-
Zwolle-Lelystad	200	S	n.v.t.	Ma vm	vakje/post	GR	Wo 10:00 u	Griffierrol met bijschrijvingen	GR	Do 11:30 u

Het telefonisch onderzoek bij de handelsgriffie van de verschillende rechtbanken is gehouden in oktober 2004. Via de telefoon zullen ook advocaten zich vergewissen van de manier waarop elders wordt geprocedeerd; er is geen contact gezocht met de 70 rolwaarnemers.

A Gemiddeld aantal zaken per week betreft nieuwe zaken, continuaties en vonnissen.

B S → Schriftelijke rolzitting / T → Rolzitting ter terechtzitting.

C Het aantal rolwaarnemers dat tijdens de zitting aanwezig is. Staat in deze kolom 1 rolwaarnemer, dan betekent dit dat een centrale rolwaarnemer actief is. Deze functie kan echter uitgevoerd worden door meerdere procureurs.

D vm → voor 12:00 u / nm → na 12:00 u.

E Het vakje dat hier bedoeld wordt is het vakje van de advocatenkantoren in de advocatenkamer. Onderdeel van het rolabonnement dat veel rechtbanken bieden is soms het naar kantoor sturen van

de rol als een kantoor geen vakje heeft.

F GR → Griffier / E ROLW → Eigen rolwaarnemer / C ROLW → Centrale rolwaarnemer.

G Bij schriftelijke rolzittingen is de sluiting voor inleveren instructies altijd 10:00 u op woensdag. Het bellen van alle 70 rolwaarnemers viel buiten de scope van dit onderzoek. Dus tijden hiervoor geven is alleen mogelijk als de griffier hiervan op de hoogte is.

Sommige rechtbanken/rolwaarnemers hanteren een strikte sluitingstijd, andere zijn hier soepeler in. In Rotterdam bijvoorbeeld kan iemand tot dinsdag 12:00 u nabrengen. Als een advocaat toch dinsdagmiddag zijn stukken wil brengen wordt hij doorverwezen naar de zitting zelf met de instructie om de stukken te laten nemen door een procureur (dus niet door een koerier of secretaresse).

H Bij 14 rechtbanken wordt het verslag van de rolzitting toegestuurd door een kopie te maken van de

griffierrol waarop de griffier of de rolwaarnemer aantekeningen heeft gemaakt tijdens de zitting. Bij 9 van deze 14 rechtbanken kan het zijn dat de rolwaarnemer extra service verleent door het verslag op de rolinstructies van een advocatenkantoor over te nemen en die te retourneren. Dit is echter niet onderzocht. In Arnhem wordt deze service op aanvraag verleend. In Rotterdam is de ene week sprake van de hiervoor beschreven situatie en de andere week wordt een geprint verslag per kantoor in de griffievakjes verspreid. In Maastricht en Roermond wordt het verslag van de zitting via e-mail aan de kantoren verzonden. Het betreft echter nog steeds de complete griffierrol met alle zaken.

I Zie F.

J De griffiers verspreiden de verslaggeving op de donderdag na de zitting. Over de verslaggeving door de rolwaarnemers is behalve die van Rotterdam verder niets bekend.

zaken in 90 minuten af te werken. Dit is een voor de griffier zeer efficiënte manier van werken, aangezien deze zich niet hoeft bezig te houden met het verwerken van rol-instructies.

Op dit moment is de wijze van verwerking van rol-instructies dus rechtstreeks afhankelijk van de vorm van de rolzitting. Bij de afschaffing van het procuraat is iedereen vrij te kiezen op welke wijze en bij wie hij zijn rol-instructies inlevert. Dit zou het efficiënte werkproces van rechtbanken met een feitelijke rolzitting tenietdoen.

Het ministerie moet zich ook realiseren dat de drie grootste rechtbanken allemaal een rolzitting ter terechtzitting kennen. Zij vertegenwoordigen samen 1465 van de in totaal 4515 rolzaken per week. Dit komt overeen met 31%. Nemen wij als uitgangspunt alle rechtbanken met een feitelijke rolzitting, dan komen wij uit op 3005 zaken (67%). Efficiëntie is voor dit soort aantallen van wezenlijk belang.

ROLJOURNAAL DEUGT NIET

Het Bureau Internet Systemen en Toepassingen Rechterlijke Organisatie (Bistro) heeft sinds enige tijd de beschikking over het roljour-

naal. In het roljournaal kan de advocaat zijn eigen zaken zoeken op rolnummer, zaaknummer en nog een aantal andere criteria. Het roljournaal wordt dagelijks gevoed met de gegevens uit het systeem van de griffiers, *Civiel*. Het roljournaal is bedoeld als eerste stap naar de elektronische rol, en zou het rolbericht van rechtbank of rolwaarnemer moeten kunnen vervangen. Onzes inziens kan dit in de huidige opzet echter nooit het geval zijn.

Ten eerste krijgt het roljournaal de gegevens rechtstreeks uit *Civiel*, dat gebruikt wordt door de griffiers. De taal die zij gebruiken is voor henzelf bestemd en heeft ook vaak te maken met de werkprocessen van de rechtbank en niet met die van de advocatenkantoren. Soms zijn er voor één rolzitting drie verschillende meldingen in het systeem te vinden. Voor de griffier begrijpelijk maar de advocaat heeft een opleiding tot griffier nodig.

Ons tweede punt is tijdverlies. Veel rechtbanken geven u het verslag van de zitting van woensdag op de donderdag erna, rolwaarnemers soms al op de woensdag zelf. Het roljournaal wordt 's nachts bijgewerkt. De griffier moet in veel gevallen de laatste zaken van de rol op donderdagochtend nog verwerken in *Civiel*. Dit betekent dat het

GEBRUIK B-FORMULIEREN

Rechtbank	B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8	B9	B10
Alkmaar ⁴	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee
Almelo	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee
Amsterdam	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee
Arnhem ⁵	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Soms	Nee
Assen	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Breda ⁶	Ja	Ja	-	-	Ja	Ja	-	Nee	Nee	Nee
Dordrecht	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
's-Gravenhage ⁷	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja
Groningen	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee
Haarlem	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee
's-Hertogenbosch	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Soms	Nee	Nee	Nee
Leeuwarden	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee
Maastricht ⁸	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Middelburg	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Soms
Roermond ⁹	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee
Rotterdam	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee	Nee
Utrecht	Ja	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Zutphen	Ja	Soms	Ja	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee
Zwolle-Lelystad	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee

De gegevens in deze tabel betreffen niet de officiële richtlijn maar het gebruik van de formulieren door advocatuur en griffier. Als geheugensteun zijn hier de titels van de B-formulieren opgenomen.

B1 Aanbrengen nieuwe zaak
 B2 Stellen/Wijzigen/Onttrekken procureur
 B3 Bijlage voor conclusie of akte
 B4 Verzoek om termijnverlenging
 B5 Opgave verhinderdata/wijziging zitting

B6 Verzoek doorhalen/opbrengen doorgehaalde zaak
 B7 Verzoek nadere conclusie/vonniss
 B8 Inzending stukken
 B9 Niet-geregeld verzoek
 B10 Aanzeggen peremptoirstelling

NOTEN BIJ DE TABELLEN

- In Arnhem zijn er vijf procureurs die wisselend centraal rolwaarnemer zijn.
- De griffie in Assen wilde de vragen niet beantwoorden en verwees naar de Raad voor de Rechtspraak.
- In Rotterdam zijn er twee procureurs die wisselend centraal rolwaarnemer zijn.
- In Alkmaar gebruikt men alleen nog de titel en kopgegevens van de B-formulieren. De inhoud is vrijgelaten omdat deze onoverzichtelijk is en verwarring schept.
- Het B7 formulier wordt in Arnhem in aangepaste vorm gebruikt.
- In Breda zijn B2/B3/B4/B7 samen-gevoegd tot B2.
- De griffier in Den Haag meldde ons dat aanpassingen van de B-formulieren worden geaccepteerd. Dit beleid wordt op meerdere rechtbanken toegepast maar niet altijd vermeld.
- In Maastricht worden in plaats van B-formulieren al jaren rol-instructiebladen gebruikt.
- In Roermond zijn alle verwijzingen naar de parkeerrol niet van belang omdat er geen parkeerrol gehouden wordt. Het B4-formulier hoeft niet op donderdag te worden ingeleverd.

complete verslag van de woensdagrol pas op vrijdag is opgenomen in het roljournaal. De advocaat die alleen zou werken met het roljournaal, verliest dus kostbare tijd.

Ons derde en laatste bezwaar tegen het roljournaal is van meer principiële aard. Advocaten zijn tijdens het proces de hoofdrolspelers. Zij moeten op een adequate en moderne manier worden geïnformeerd over de uitkomst van een rolzitting. Wat ons betreft ligt die standaard zeer hoog.

- Advocaten worden geacht de instructies te brengen naar de rolzitting; zij mogen verwachten dat zij het verslag van de zitting toegezonden krijgen en niet zelf ergens moeten halen.
- Van de rechtbank/rolwaarnemer mag worden verwacht dat zij het verslag zo snel mogelijk naar de hoofdrolspelers versturen; een moderne klantgerichte dienstverlening betekent dat het verslag vóór 12.00 uur verzonden moet zijn, zodat de advocaat/procureur zijn werk in de procedure kan hervatten. Elk uur tussen het eindigen van de zitting en het uitbrengen van het verslag is nutteloos en vertraagt de procedure. (In Rotterdam wordt deze norm regelmatig gehaald.)
- Het verslag moet kantoorgebonden zijn, dat wil zeggen dat alleen die informatie zou moeten worden verzonden die voor de geadresseerde bedoeld is. Er wordt veel tijd verspild aan het zoeken naar de eigen zaken in de complete rechtbankrol met alle zaken.
- Is overigens het verspreiden van verslagen op de huidige manier – alle zaken van alle kantoren – niet in strijd met privacyregelingen? Bistro heeft het roljournaal in 2003 moeten aanpassen vanwege een te ruime terbeschikkingstelling van data.

Gezien het bovenstaande kan de vraag gesteld worden wie de gebruikers van het roljournaal zijn. Voor wie is dit systeem gemaakt? Het lijkt erop dat daar niet van tevoren zorgvuldig over nagedacht is.

MEER DAN POSTBODE

Voorstanders van de afschaffing zien in de procureur niets anders dan een veredelde en kostbare extra brievenbus, die niets toevoegt aan de kwaliteit van de procedure. Tot op zekere hoogte hebben zij gelijk. Daar waar een advocatenkantoor de verlening van procureursbijstand opvat als een administratieve handeling zonder de aangeleverde stukken of instructies te beoordelen, is enkel sprake van een administratieve figuur. Een goed procureur behoort de aangeleverde stukken en instructies te beoordelen en de afzender van de stukken, de correspondent, te waarschuwen voor procedurele missers. Ook brengt de procureur in een rolbericht verslag uit van de zitting aan zijn correspondent. Zolang het handgeschreven verslag eerder regel is dan uitzondering, is deze vertaling een zeer belangrijke stap om de kwaliteit van procesvoering op een hoog niveau te houden. Daarnaast bewaakt de procureur de termijnen voor het aanleveren van de stukken, instructies en conclusies.

PROCESPRAKTIJK NIET BETROKKEN

Onze grootste zorg is dat de gevolgen van het afschaffen van het procureeraat worden onderschat. Daarnaast is het in de landelijke juridische pers oorverdovend stil. Of de advocatuur en rechterlijke macht

Een goed procureur behoort de aangeleverde stukken en instructies te beoordelen en de afzender te waarschuwen voor procedurele missers

vinden de afschaffing prima, óf niemand is op de hoogte van het nieuwste voornemen van het ministerie. Het resultaat van een consultatieronde laat al sinds 30 april 2004 op zich wachten. Intussen is er per 1 november 2004 een gewijzigd Lur van kracht, maar ook hierin worden geen stappen gezet richting uniformering. Men kan daarbij denken aan het doorontwikkelen van de B-formulieren, die nu door alle betrokkenen worden ervaren als onduidelijk.

Bij de poging in 1999 om het procureeraat af te schaffen is een van ons, Peter van Swaaij, gevraagd deel te nemen aan een vergadering over de voorwaarden voor een verantwoorde afschaffing. De bijeenkomst werd bijgewoond door een zeer beperkt aantal mensen uit de dagelijkse procespraktijk, iets wat zijn weerslag vond in het adviesrapport waarin de praktische uitvoerbaarheid van de afschaffing sterk werd onderbelicht. De huidige situatie lijkt erg op die van destijds.

Een parallel kan ook getrokken worden met de invoering van het Lur in 2000. Van verschillende kanten werd destijds gewaarschuwd dat het Lur zeker op korte termijn geen kortere procedures tot gevolg zou hebben. Aanvankelijk had het Lur enkel tot gevolg dat procedures in een hoger tempo de staat van wijzen bereikten. Als gevolg daarvan nam de werkvoorraad bij de rechtbanken in korte tijd enorm toe. De (in de concludeerfase van de procedure) te boeken tijdswinst werd tenietgedaan door de lange tijd die een zaak voor vonnis stond.

Het ministerie van Justitie had hieruit lering kunnen trekken. Het departement kan onmogelijk zonder een goed gecommuniceerd plan van aanpak overgaan tot de afschaffing van de procureur. Omdat een dergelijk plan bij ons weten niet voorhanden is, of niet is gecommuniceerd, heeft het departement de afschaffing bemoeilijkt, en bestaat er in de rechtspraktijk voor de afschaffing nauwelijks draagvlak.

De werkgroep Cohen maakt in bestek van een halve pagina (p. 32) korte metten met de figuur van de procureur. Sterker nog, zij is van mening dat de afschaffing gebruikt kan worden om de rechterlijke macht te dwingen zich te organiseren. Wij vinden dit een zeer riskante stellingname. In plaats van de afschaffing van de procureur het logisch gevolg te laten zijn van een reorganisatie, wordt de afschaffing gebruikt om de reorganisatie te initiëren. Terecht wijst de commissie-Mannourij erop dat de afschaffing van de procureur vanuit bedrijfsorganisatorisch en financieel opzicht een ingrijpende verandering is. Zij stelt dan ook dat voordat kan worden overgegaan tot afschaffing, alle gerechten een schriftelijke rol dienen aan te houden

(p. 20). En zij spreekt ook al over een elektronische rol, waarvoor tijd en middelen ter beschikking moeten worden gesteld.

In de voorbije negen jaren is wel één winstpunt geboekt. Iedereen was en is het er over eens dat een Landelijk uniform rolreglement noodzakelijk is. Nu deze stap in naam is gezet, lijkt het ministerie de lijn van Cohen te hebben overgenomen. Het departement denkt louter in regelgeving en kijkt niet naar het feitelijke proces van uitvoering, waarin er bij de rechtbanken geen uniformiteit bestaat.

NIEMAND VOORBEREID

Afschaffing van het procureaat heeft zeer veel gevolgen voor alle betrokkenen. Om deze gevolgen het hoofd te bieden, moet het ministerie de volgende extra voorwaarden vervullen:

- het Lur wordt in al haar facetten (uitstelbeleid, gebruik B-formulieren et cetera) strikt uniform toegepast;
- het tijdstip en de wijze van indiening van rol instructies en proces-

stukken dienen strikt geüniformeerd te worden;

- er dient duidelijkheid te komen over de positie van de rolwaarnemer;
- er is sprake van een uniforme, klantvriendelijke wijze van verslaggeving aan de advocaten.

Op dit moment is niemand voorbereid op de aanstaande ingrijpende wijziging. Procederen in Nederland gebeurt nog steeds op 19 verschillende manieren. Om het Lur en het werkproces eromheen in alle arrondissementen op dezelfde manier toe te kunnen passen, moet de elektronische rol in de bestaande situatie worden ingevoerd. Wanneer iedereen hieraan is gewend, ligt het in de rede om de procureur af te schaffen. Tot die tijd zal afschaffing van het procureaat leiden tot chaos en frustratie en hogere kosten bij al diegenen die bij de procedures betrokken zijn. ●

NOTEN

- 1 De auteurs hebben gezamenlijk het softwareprogramma Juno[®] ontwikkeld, dat is gemaakt voor het voorbereiden en houden van rolzittingen; het programma maakt een grote mate van integratie mogelijk tussen rechtbank en rolwaarnemer. De auteurs danken mr. K.E. Mollema, vice-president Gerechtshof Leeuwarden, en mr. L. de Loo-Alwin, rolrechter Rechtbank Rotterdam, voor hun bijdragen aan dit artikel.
- 2 Cohen - Project marktwerking, deregulering en wetgevingskwaliteit, Rapport van de interdepartementale werkgroep domeinmonopolie advocatuur, 27 juni 1995.
- 3 Mannourij - Rapport van de commissie praktische gevolgen afschaffing procureur, december 1996.
- 4 <http://www.justitie.nl/Images/11-44227.pdf>.
- 5 Project organisatorische gevolgen afschaffing procureaat, *Alternatieven voor inrichting*, december 1999.
- 6 In ons telefonisch onderzoek hebben wij ons beperkt tot civiele procedures in eerste aanleg. Uiteraard zou een afschaffing van de procureur ook gevolgen hebben voor de werkwijze van de vijf hoven en de Hoge Raad. De afschaffing zal er niet eenvoudiger op worden als ook deze gerechten in het onderzoek betrokken zouden worden, temeer daar de vijf hoven alle een mondelinge rolzitting houden met een rolwaarnemer.

(advertentie)

Heb jij dan echt helemaal geen enkele ambitie?

Nou Nee. Ik wil alleen al mijn zaken winnen.

Jurist bij DAS rechtsbijstand www.das.nl

AMSTERDAM ARNHEM 'S-HERTOGENBOSCH RIJSWIJK